List 8. Tečaj LII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. februvarija 1894.

Politiški oddelek.

Po deželnih zborih.

I.

Zaprla so se vrata deželnim zbornicam in zopet je začel delovati državni zbor. Letos so se vsi deželni zbori najbolj pečali z gospodarskimi vprašanji. Politična vprašanja so se odrivale v ozadje, seveda v nekaterih bolj v drugih manj. Videlo se je pa, da je ideja koalicije se močno že vkoreninila tudi v raznih deželnih zastopih, posebno v večjih, in s tem bode treba računati. V češkem in moravskem deželnem zboru se je le prejasno videlo, da se konservativni veleposestniki vedno bolj približavajo Nemcem in s tem oddaljujejo od češkega naroda.

Mej sedaj vladajočimi strankami vlada nekak strah pred demokratstvom. Ta strah se je čutil tudi v deželnih zborih. Videlo se je le prejasno, da mnoge sedanje stranke le predobro vedo, da nimajo zaupanje v globokih slojih naroda. Slišali smo mnogo o nevarnosti, ki preti od socijalne demokracije, ali nobeden ni povedal, kako bi se dala ta nevarnost odstraniti. Če mislijo, da gospodje s tem že ugonobe gibanje delavcev, da jim odrečejo volilno pravico, ali jo kako tako omeje, da ne bode imela nobene vrednosti, po tem se pač daleč motijo. Silo zoper silo je klical grof Buquoy, ali ni pomislil, da dosedaj baš sila še ni zatrla nobenih idej. S takim postopanjem se le še vzbuja večja nevolja. Sicer so pa vse trditve o nevarnosti in neizvedljivosti Taaffejeve volilne reforme popolnoma iz trte izvite. Ž njo bi se še ne bila uvela jednaka volilna pravica in še pri jednaki volilni pravici socijalni demokratje ne dobe takoj večine, kakor kaže nam pogled v druge države.

Seveda mnogo manj nevarnosti kakor drugod je v poljedelski Avstriji. Predno bi v parlamentu bil kak socijalnodemokratičen prevrat mogoč, že druge stranke lahko z resnimi socijalnimi reformami odstranijo vse nevarnosti. Seveda take reforme se ne izvedo samo z zabavljanjem na židovske kapitaliste, ker je tudi popolnoma napačna misel, da je židovski kapitalizem sam kriv vseh sedanjih neznosnih razmer. Večkrat tudi možje, ki hočejo veljati za dobre katolike, niso nič boljši.

Ko bi bilo nekaj poslancev iz delavskih stanov v zbornici poslancev, bi tudi ložje se sklenile kake umestne reforme, ker bi ti sami pojasnili razne nedostatke, na katere se je ozirati.

Pa rekli smo, da se koalicija utrjuje, da je nam s tem računati. Ne kaže namreč dreti skozi zid, temveč ozirati se bodemo morali na faktične razmere.

Pred vsem se je videlo baš v poslednem zasedanji deželnih zborov, da se slovanska koalicija neče prav utrditi. Pokazale so se tiste prikazni, katerih smo se bali, da vsaka teh strank, ki bi morale pristopiti slovanski koaliciji, hodi svoja pota. Premalo se pošteva vzajemnost avstrijskih Slovanov, in preveč goje specijelne težnje.

Tako so Čehi v češkem deželnem zboru obnovili svoje težnje po obnovljenju češkega državnega prava, Dalmatinci pa zopet obnovili svojo zahtevo po zjedinjenju Hrvatov. Baš taka državnapravna vprašanja bi se morala odrivati, ako se hoče utrditi slovanska koalicija, ker taka vprašanja nas najbolj ločijo.

V Dalmaciji so Hrvatje s svojim naglašanjem hrvatstva Srbe kar potisnili v italijanski tabor. Tako postopanje le slabi nas Slovane, in ne more privesti do nobenega skupnega postopanja.

Radikalnejši slovanski življi le preveč iščejo, kaj nas Slovane loči, ne pa tega, kaj nas veže. Po takem potu pa ne moremo priti do nekake veljave. Rusini so mej deželnozborskim zborovanjem imeli več posvetovanj, kako stališče naj bi zavzeli nasproti slovanski koaliciji, ali se niso za ničesa odločili. Videlo se je, da imajo mnogi razne pomislike proti slovanski koaliciji, posebno Mladočehi se jim ne zde povsem resna stranka.

Iz povedanega je razvidno, da naši državni poslanci bodo imeli kaj težavno stališče in bodo morali dobro premisliti, predno se bodo zavezali na kako stran. Posebno bodo morali gledati, da dobro izkoristijo svoje glasove, kadar bi jih kaj potrebovali.

Veseli pa nas, da so se deželni zbori letos pečali bolj z gospodarskimi vprašanji, ker mi smo še vedno tega mnenja, da velika politična vprašanja ne spadajo v deželne zbore. V njih preradi vladajo premalenkostni nazori, da bi bili za rešenje velicih političnih vprašanj. Ker je njih delokrog omejen le na jedno deželo, je naravno, da tisti poslanci, kateri ne sede tudi v državni zbornici, ali pa taki po svojem poklici mnogo ne občujejo z vnanjim svetom, nimajo pravega pojma o vsem današnjem velikem političnem delovanji. Gospodarsko polje je pa tudi dovolj obširno za deželnozborsko delovanje. V večjih deželnih zborih celo kaj rado zastajajo taka vprašanja. Gospodarska vprašanja se bodo pa deželnim zborom vedno množila. Prej ali slej bode treba večjih narodnogospodarskih in socijalnih reform v naši državi in jim tedaj tudi deželni zbori ne bodo smeli odtegovati svojega delovanja. Gospodarska vprašanja so v narodnem oziru tudi velike važnosti, podlaga so našemu narodnemu vprašanju. Če bodemo skrbeli, da narod ostane narodnogospodarski trden, ga ne bodo omajali najhujši napori nasprotnikov. Sploh so pa po svetu že prišli do prepričanja, da narodnogospodarska vprašanja ne ponižujejo nobenega parlamenta, ampak poveličujejo. Narodnagospodarska in socijalna vprašanja najbolj zanimajo evropske parlamentarce. Posebno v Nemčiji in Franciji baš taka vprašanja vznemirjajo duhove. Pri tem naj pa omenimo, da taka vprašanja zahtevajo tudi velikega prevdarka, mnogo bistroumnosti in znanja, večkrat več nego politična in so torej v čast politiku, ki se ž njimi resno bavi. Naglašajoč, da je baš narodnogospodarsko delovanje bila najsvetlejša stran minolega deželnozborskega zasedanja, končujemo za danes.

Politični pregled.

Deželni zbori so končali svoje zborovanje. Dva deželna zbora sta se zaključila, predno sta končala prav svoje delo. Predarelski se je zaključil, ker je vladi delal ovire zastran novega zakona o deželnih strelcih dalmatinski pa, ko je ravno hotel začeti razpravo o zjedinjenju Dalmacije s Hrvaško. Tirolski deželni zbor pa sedaj ni zboroval, ker je lani zboroval dvakrat V dolenjeavstrijskem so bile najburnejše razprave, ali volilne reforme ni mogel skleniti, ker se stranke niso mogle sporazumeti in vsled tega prebivalci tistih predkrajev dunajskih, ki so se zjedinili z mestom, ne bodo mogli niti izvajati svoje volilne pravice Protisemitje z vso obločnostjo zahtevajo direktne volitve v kmetskih občinah in da bodi vsaka občina volilni kraj, ali vlada pa v to ne mora privoliti.

Državni zbor se je v četrtek zopet sešel Glavno njegovo delovanje bode do Velike noči le v budgetnem odseku. Pri posvetovanjih v tem odseku se bode tudi morda pokazalo, v koliko je vlada pripravljena ozirati se na slovenske želje. Mi ne spadamo k tistim optimistom, ki mislijo, da bode Windischgrätzova vlada nam prijazneja, nego je bila Taaffejeva, in da bode že zaradi tega kaj storila za Slovence, da obdrže grofa Hohenwarta. Na slovenskih glasovih vladi najbrž ne bode dosti ležeče, ko ima nadomestila v nemških nacijonalcih, za Hohenwarta se bode pa že dobil kak mandat, če ga bode vlada potrebovala. Sicer pa mož ni več vladi neizogibno potreben, ker je s tem, da je sklopil koalicijo, že storil svojo dolžnost. Nemški konservativci bodo pa tudi radi vlado podpirali, da le ne pride s kako volilno reformo, s katero bi se pomnožilo število volilcev v kmetskih občineh, ker to bi bil zanje smrten udarec.

Prava zborovanja. — Nemški liberalci so bili pred dlje časa sklicali neki shod v Tullnu na Dolenjem Avstrijskem. Na ta shod je prišlo več protisemitov, ki so preprečili zborovanje. Kaj se je pri tem zborovanju godilo, ne vemo, ker poročila od obeh stranij si nasprotujejo Liberalci govore o nasilstvih, protisemitje pa pravijo, da so le na shod prišli, ker je bil vsakemu vhod dovoljen, in so slučajno bili v večini. Liberalci so jo pa pobegnili, ko so to videli. Liberalci so zaradi tega interpelovali v dolenjeavstrijskem deželnem zboru in pritožili pri vladi. Na interpelacijo je odgovoril namestnik, da se je stvar izročila sodišču. V bodoče bode vlada z vso strogostjo varovala pravico zborovanja. Vselej bode naznanila tiste sodišču, kateri bi kako zborovanje ovirali. Želeti je pač, da bi vlada pri tem popolnoma nepristranski postopala in ne varovala le nemškoliberalnih shodov.

Civilni zakon na Ogerskem. — V ponedeljek začelo se je v ogerski zbornici poslancev debata o civilnem zakonu. Vladi je velika večino zagotovljena, kar se je večji del Ugronove stranke izrekel za civilni zakon. Pač pa je še vedno upanje, da vladno predlogo zavrže gospodska zbornica, gotovo pa to nikakor ni. Gre se le za malo glasov. Če bi več konservativnih članov manjkalo pri glasovanju, pa vlada dobi večino. Če pa predloga propade, se pa še ne ve, kaj se zgodi, morda bode zbornica poslancev se razpustila, da se izreče narod, mogoče pa tudi, vlada počaka, da z imenovanjem novih članov dobi večino v gospodski zbornici. Vsako leto se sme v zbornico poklicati pet novih dosmrtnih članov.

Nemčija. — Te dni je nemški cesar vrnil Bismarcku njegov poset in tega obiskal na njegovem gradu v Friedrichsruhe. Prav se še zdaj ne ve, kak pomen, da ima približevanje cesarjevo Bismarcku. Eni trdijo, da to približevanje sploh nima političnega pomena, drugi zopet, da je cesarju na tem, da je v prijateljstvu z Bismarckom, da se lahko ž njim posvetuje, drugi pa zopet pravijo, da je cesar zato se sprijaznil z Bismarckom, da bi temu tako zaprl sapo in, da bi ta vsled tega nehal črniti Nemčijo in njene upravitelje pred svetom.

Italija. — Italijanski parlament sešel se je te dni k novemu zasedanju. To zasedanje je posebno važno v tem oziru, ker bo stopilo novo ministerstvo Crispijevo s svojim programom pred poslance. Ako Crispijevo ministerstvo ne dobi zaupanja od strani poslancev, razpustila se bo zbornica in razpisale nove volitve. To slednje se bo najbrže zgodilo, ker finančnega programa Crispijevega ministerstva gotovo ne bode odobrila zbornica. Če bo pa nova zbornica v stanu boljše gospodariti in propalo Italijo res finančno rešiti, je veliko vprašanje.

Srbija. — Milan gospodari še vedno v Srbiji, dasi bi niti ondi živeti ne smel, ker se je za zmirom odpovedal povratu v Srbijo. On nosi celo srbsko generalsko uniformo. Kak vpliv ima na vse odnošaje ondi, je razvidno iz tega, da se listi, kateri pišejo proti njemu, konfiskujejo. Vse je odločno proti njegovemu vsiljevanju, toda zaman je vse, on ostane in se ne umakne. Brez konflikta se to ne bo končalo. 6. marcija, to je ob obletnici, kar je srbska postala kraljevina, se pričakuje, da se bode suspendirala ustava. Da bo ta čin imel posledice je brezdvomno. Če se bo to zgodilo, vedelo se bo, da je to delo Milanovo, ki pri celi stvari išče le lastnega dobička. Gotovo bi se bila kriza lepši rešila, da ni kralj Aleksander klical Milana na pomoč. Tako se pa res ne ve, kaj še Srbijo čaka

Španija. — Kaj zamotane so razmere v Španiji. Beda vlada po vseh krajih države. Zločini izhajajoči iz pomanjkanja, kakor ropí, tatviné i. t. d. se vedno ponavljajo. Vlada stanja ljudstva ne more pri svoji najboljši volji zboljšati. Republi-

kanska stranka si položaj izkoriščuje in hujska ljudstvo k vstaji. To hujskanje imelo bo prej ali slej vspeh in težko bo drugače, da bo s Španijo ista usoda, kakor s Francijo, ki je iz kraljestva se preosnovala po krvavih dogodkih v republiko.

Obrtnija.

Barvini lesovi.

(Konec.)

Modri les prihaja od dreves, ki raste v raznih krajih v vročih delih Amerike in se s svojimi botaničnim imenom imenuje Haematoxylon Campechianum. Ta les pride v trgovino v 20 do 50 kilogramov težkih polenih ali brunih in je po sredi temnorudeče rujav, ter sladkega okusa in diši po vijolicah.

Najboljša vrsta tega modrega lesa je iz Campeche. Les iz Houdurasa, Jamajke in Dominga je bledejši in slabši.

Barvila modrega lesa je hämatoxylin, kateri ima v sebi 12 atomov oglika, 14 vodika in 6 kislika. To barvilo se lahko iz izvlečka modrega lesa, kakeršnega dobimo v trgovini, izvleče z vodenim etrom. Nareja rumene kristale s 3 molekulami kristalne vode, ima sladek okus, se raztopi v vodi in alkoholu, ali pa v etru. Če se mu doda nekaj jedkih in ogljenčevokislih lužnin, postane na zraku vijolčasto, potem rudeče, naposled rujavo.

Moder les daje zares jako lepe barve, ki se rabijo pogosto za modro, vijoličasto, rujavo in črno barvanje. Namesto lesa se navadno rabi njegov izvleček, ki se dobiva v trgovini. Ta izvleček delajo na debelo v tovarnah, kjer s parom izvlečejo barvila iz lesa.

Te barve rabijo se za razne stvari. Tudi prejo s takimi barvili črno barvajo.

Iz Indije prihajajo v trgovino razni barveni lesovi pod imenom santelnov les. Rudeči santelnov les prihaja od drevesa Pterocarpus Santalinus, ki raste v indijskih gorah in na Ceylonu. V trgovino prihaja ta les v debelih kosih, večkrat cent težkih, ali pa tudi v trskah ali pa celo zmlet.

Ta les ne da iz sebe barvila niti v mrzli, niti v gorki vodi. Barvilo se more izvleči le z alkoholom ali pa alholičnim lugom. Iz alkoholične raztopljine se izloči potem barvilo s kako kislino. V trgovini rabijo to barvo za rujavo barvanje volne, polituro lesa, za rudeče barvanje usnja, za barvane lake, pa za zobne praške i. t. d. V zvezi z drugimi barvili rabi se tudi za barvanje volne in sicer na zelenkasto v raznih nijansah.

Beli in rumeni santelnov les izvira od drevesa Santalum album. To drevo raste na Timoru, vzhodnoindijskih otocih in na obrežji koromandelskem.

Nadalje je omeniti še neki drugi santelnov les od drevesa Santalum Freysinetianum, ki raste na otocih južnega morja. Ta les se pa bolj rabi za izdelovanje eteričnih olj nego za barve. Olje, ki se dobi iz tega lesa, diši blizu tako, kakor rožno olje, in ga zatorej nekateri trgovci mešajo mej rožno olje, ker je ceneje.

Tudi v Afriki so drevesa, kateri imajo v sebi barvo rudečega santalina.

Rumen les prihaja od neke murbe, ki raste na Kubi in v nekaterih krajih južne Amerike. Rumeno barvilo tega lesa se imenuje morin, poleg tega se nahaja v tem lesu neka strojna kislina, katera z železnimi solmi napravlja črne snovi. Zato se pa izvleček iz tega lesa ne rabi le za rumene, temveč tudi za črne barve. Tudi v južni Evropi raste drevo, ki daje rumeno barvilo. Ta les prihaja v trgovino z imenom ogerski rumeni les. Njega barvilo imenuje se fisetin. Barve iz rumenih lesov se ne rabijo le za rumeno barvanje, temveč tudi za zelenkaste in rujave barvene tone, če se primešajo rudeči in modri, rudeči in črni ali pa modri barvi.

Obrtnijske raznoterosti.

Prevrat v telegrafiji. Sedaj v telegrafiji rabijo galvanične baterije za proizvajanje potrebne elektrike. To pa precej stane. Zato so pa v Ameriki jeli poskušati, da bi se za brzojav preizvajala elektrika z dinamični stroji, kar je baje že jako dobro obneslo. Stroški znižajo se za polovico. Pri tem je omeniti, da je pred kakimi dvajsetimi leti nekdo tudi priporočal, da bi za brzojave porabili zračno elektriko, kar se pa ni obneslo. Priporočal je, da bi se na gorah postavili strelovodi, kateri bi nabirali elektriko in jo dovajali brzojavnim postajam.

Važna odločba za zadruge. Neka bolnišna zadruga se je nedavno preosnovala na podlagi novega zakona o zavarovanju delavcev. Ta zadruga se je branila plačati bolniščinino za nekega čevljarskega pomočnika, ki je bil dalje časa njen član, ali je bil zbolil že pred preosnovano blagajnico. Trdila je, da on, ko je že bil bolan ni mogel pridobiti članstva preosnovane blagajnice. Ministerstvo je razsodilo, da se mu ima bolniščinino plačati, kar članom pri tacih preosnovanjih ni treba še le pridobivati članstva, temveč ga obdržije.

Kmetijstvo.

Sadno drevje ob cestah.

Kdor je kdaj potoval po Nemčiji, zlasti po nekaterih južnih državah, je z veseljem opazoval dolge in lepe sadne drevorede ob javnih potih in cestah. Prijetno je potniku potovati v drevesni senci in opazovati lepo cvetje spomladi, sadje pa jeseni. Taki drevoredi so pa tudi velikega pomena za narodno gospodarstvo. Samo na Virtenberškem se je l. 1878. za 8 milijonov mark sadja pridelalo ob cestah. To je gotovo lep dohodek za deželo.

Sadno drevje je pa tudi iz druzih ozirov bolj priporočati za take drevorede, kakor mnoga sedaj navadna drevesa. Lipe, plantane, brsti, javorji, jeseni, zlasti pa jagneta ob potih, so le preveč rada prava gnezdišča za kebre, španjske muhe itd.

Za drevorede ob cestah so posebno pripravne jablane, hruške, češnje, slive in češplje, pa tudi kostanji in

*

orehi. Drevesnice ob cestah vzbujajo veselje do sadjarstva sploh in poleg tega po deželi pridobivajo dobro ime.

Kraji ob cestah so posebno pripravni za nasajanje dreves. Blato, ki se izpira iz ceste je jako rodovitno. Sadno drevje sadí se na robu ceste ali pa poleg ceste. Najbolje je, če je tako drevje pod nadzorstvom cestnega osebja.

Pri zasajanji tacih drevoredov je pa treba vendar precej pozornosti. Izbrati se morajo le močna zdrava drevesca. Gledati je na to treba še bolj, nego pri sajenji drevja na vrtu. Drevesa ob cestah so razpostavljena bolj raznim neprilikam, nego drevesa na vrtu.

Gledati je pa tudi treba, da se ta drevesa pravilno goje, zlasti, da se ne spridijo z obrezovanjem. Bolje je, če se drevesa ne obrezujejo, kakor če se napačno obrezujejo.

Pri nas na Slovenskem še skoro nikjer nimamo ob cestah sadja, dasiravno so naši kraji posebno za sadjarstvo pripravni. Ker imamo pa že več dobro vrejenih šolskih vrtov, bi marsikje drevesc za take drevorede ne bilo težko dobiti, zato mislimo, da bi lahko županstva in učitelji ter drugi vplivni možje lahko kaj storili v tem oziru.

Poslednji čas se je jel tudi v naših krajih izdelovati sadni mošt. Obcestje bi pa bilo zlasti pripravno za vzgojevanje tacega drevja, ki daje sadje za mošt. Posebno tepke bi po svoji trdni naravi dobro uspevale ob cesti.

Čez štiri leta bodemo slavili petdesetletnico slavnega vladanja Njega veličanstva cesarja. Pri tej priliki se bodo ustanovljale razne dobrodelne naprave Mari bi ne bilo umestno, da bi se morda v spomin kje napravila sadna drevesnica, ki bi potem še pozne rodove spominjala tega veselega dogodka.

Opozorili smo svoje čitatelje na važnost drevesnic ob cestah in pričakujemo, da naše besede niso pale na kamen, da bi se usahnele, pa tudi ne mej trnje, ki bi jih zadušilo, temveč na rodovitno zemljo, da obrode stoteren sad.

Kmetijske raznoterosti.

Koliko gnjezd je treba za kokoši? Na vsacih 10 kokošij naj se v kurniku napravita dve ali tri gnjezda. Čim več gnjezd je, tem manj bodo kokoši iskale tuje kraje, da zneso jajca.

Senice privabiš na vrtove, ako zelenih jelovih ali smrekovih vej natakneš na sadno drevje. Tako po ceni privabimo te koristne ptice v naše sadovnjake, da obirajo škodljive žuželke.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Od postaje Meja naprej vidili smo k levi skoraj ves Kvarnerski zaliv v celi njegovi krasoti; pokazal se nam je zdajci še otok Kerk (Veglia); pa tudi južna Istra in njena Učka gora (Monte maggiore) pozdravljali so nas iz daljave. Naslednja postaja bila nam je Bakar; a ona nosi le ime; kajti mesto tega imena je oddaljeno celo 1 $^1/_2$ ure od tod ob morski obali. Naprej peljaje se prevozili smo v naglem diru Bandin-tunel, dolino Draga, globoko doli videti ste bili vasi Gornja in Dolnja Draga, znana Martinščica; drvili smo dalje mimo vasi Pečine, ki sestoji iz samih letovišč bogatih Rečanov. Le grede dospeli smo nad Reški predkraj Sušak, po viaduktu prevozili pot, ki vodi na sv. Trsat, enako tudi zadnji konec Luizine ceste, vodo Rečino (Tiumaro), smuknili še skoz 444 *m.* dolgi tunel, in že smo bili — v reških ulicah ter na njenem kolodvoru. Da bi kje vozila železnica tako skozi mestne ulice in čez eno glavnih mestnih cest, kakor v Reki, in da bi za čase prihoda ali odhoda vlakov ne bile nič zagrajene, nišem še videl nikjer. Novejše železnice prepuščajo skrb za varnost pred kako po njih prouzročeno nesrečo občinstvu samemu! — Bilo je okoli zjutrajne 7. ure, ko sem se napotil od kolodvora v mesto.

X. V Reki.

„Ti imaš pa res povsod znance!“ mi je včasih kedo djal. Res tudi! v Reki nisem brez njih, in to še prav dobrih. Prvi moj pot je bil toraj do enega izmed njih. Na mojo žalost ga sicer ni bilo doma, a poznato je bilo spoštovanemu osobju njegove hiše moje ime, bil sem torej vse eno prav gostoljubno sprejet, in odložiti sem zamogel ondi svojo prtljago, kar sem tudi najbolj želel. Težavno je pač po ptujih krajih vedno nositi vse svoje stvari s seboj. Mikalo me je namreč romati najpred gori na Sv. Tersat, kjer se je ravno obhajala 600letnica, kar obstoji ta božjepotni kraj. Slovencev je bilo priromalo to leto že prav obilno na ta sloveči Marijni božjepot; — moja malenkost je bila že prav med zadnjimi. Mesto Reko sem si želel ogledati pozneje, ko se povrnem raz visokega Sv. Tersata. Mimo grede stopil sem v kapucinsko samostansko cerkev, ki je v Reki živečim Slovencem in tudi Hrvatom baje zelo priljubljena. Najdel sem jo le ne zelo lepo in snažno ohranjeno, ampak zbranega je bilo v njej tudi zoper vsako pričakovanje veliko pobožnega ljudstva. Pri večih altarjih služile so se namreč ravno sv. maše. Cerkev je posvečena sv. Avguštinu in je bila s samostanom vred pozidana leta 1610. po pobožni vnemi reških mestjanov. V samostanu se odgojuje redovno-duhovski naraščaj hrv. kapucinske provincije sv. Štefana-kralja, ki pa ni velika. Šteje namreč le tri kapucinske samostane: na Reki, v Karlobagu in v Varaždinu. Ker sta Reka in Varaždin blizu kranjske in štajarske meje in se na gimnazijah obeh teh mest šola mnogo slovenskih dijakov, tudi marsikdo izmed njih vstopi v kapuc. red ravno imenovane provincije.

Pot proti sv. Tersatu pelje od kapucinske cerkve po podolgem skozi celo reško mesto. Konec njega zaobrne se proti levi, ondi vodi krasni most čez Rečino (Fiumaro), ki se skoraj neposredno tam razliva v morje. Onkraj mesta k levi je konec, (ali pa začetek) v mojem potopisu že večkrat omenjene prekrasne Luizine ceste, k

desni pak se razprostira reški predkraj Sušak, kamor nameravajo, ali vsaj želijo s časom iztirati in naseliti Hrvate, da bodo kraljevali potem v Reki, ali sami Italijani, ali pa sami Mažari. Če bode to že jutri, ali kmalu, ali sploh kedaj, to pa natanko še ni znano. Lahko pride pa še tudi do tega, da se bosta poslednjič te dve narodnosti še stepli med saboj, kedo bo ostal gospodar v Reki. Slabe volje za to ne bo manjkalo niti Italijanom, niti Mažarom. In taisti dan bo morebiti Avstrija pogrešala hrabrega bana Jelačič-a, ki bi določno rekel: „Stojte! tukaj smo mi doma!“ Pa, — pustimo to za en pot!

Ko sem prestopil most čez Rečino, pokazal se mi je koj onkraj ceste obzidani vhod gori na sv. Trsat. Dohod je jako prijeten. Kamnite stopnice (njih 414) menjajo se v amfiteatraličnih odstavkih z zmerno napeto tlakano potjo, drevje ob njej dela prijetno senco in tudi klopi ob strani pota vabijo k odpočitku one, katere ovira nagle hoje trudnost, ostarelost ali tudi le komoditeta. K levi odpirala se mi je tesna globoka dolina, iz katere mi je prijetno donelo na ušesa vodno šumljanje peneče se Rečine; čuti je bil tudi ropot iz velike mehanične papirnice, ki je pozidana ob imenovani reki. Več malih kapelic ob potu vabi tudi romarje k pobožnemu počešćenju v njih razpostavljenih sv. podob. Ko sem dospel vrh stopnic, nahajal sem se 135 *m* visoko nad planoto Jadranskega morja, pred manoj razprostiral se je plani prostor, imenovan že od nekdaj „Ravnica“, konec njega naravnost pred manoj stala sta trsatska romarska cerkev in njej tikoma k desni prizidan frančiškanski samostan, k levi od cerkve širil se je trg Trsat, pod njim njegova farna cerkvica, posvečena sv. Juriju, na koncu trga pa nad strmo-globokim prepadom reke Rečine kazale so se mi razvaline starodavnega Frankopanskega grada, kateremu je zdaj prizidan novi gradič sedajnega vlastnika grofa Nungent-a. V grajski hišni kapelici nahaja se rakev za pokojnike imenovane grofovske rodovine. (Dalje sledi)

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Z dném 5. prihodnjega meseca se konča nabiranje Mohorjevih družbenikov za leto 1894. Zatorej prijazno prosimo č. č. g. g poverjenike, vse goreče duhovnike in druge cenjene rodoljube, naj bi se zopet blagovoljno potrudili družbo ohraniti, kolikor se dá, vsaj v dosedanjem njenem svitu; vse mile Slovence pa iskreno vabimo, naj bi pristopili, kolikor moč, še obilnejše, zlasti oni, kteri se nam dozdaj še niso hoteli pridružiti. Res, izgubo ima, kdor se družbi odteguje, dobiček pa obilen in mnogostransk, kdor ji pristopi!

Knjige, ktere se udom pripravljajo za samo jeden goldinar, se že same po sebi toplo priporočajo iz več razlogov:

1.) „Velike zgodbe sv. pisma“, da nas do dobra poučijo o dogodkih božjega razodetja in s tem sveto vero bolje razjasnijo ter v njej potrdijo. Če bodo Slovenci pridno in pazljivo čitali to knjigo, bodo menda med prvimi na svetu v polni meri, kot narod, izpolnjevali želje sv. očeta Leona XIII., ki so nedavno v krasni encikliki priporočali, naj se prav marljivo goji svetopisemska veda.

2.) „Krščansko devištvo“, knjiga neumrljivega škofa Slomšeka, naj bode zanaprej v rokah vsake bolj odrasle slovenske deklice, kakor „Življenja srečen pot“ v rokah vsakega mladeniča, da se naš mladi priraščaj, upanje boljše prihodnosti, srečno ohrani v svojem najlepšem cvetu za svet in nebesa. Le nepokvarjena mladež more in mora biti trdna podlaga krščanski družini, ktera jedina je najzanesljivejši steber svete katoliške cerkve in vsakega omikanega, torej tudi slovenskega naroda.

3.) „Umni živinorejec“ hoče slovenski gospodarski narod podpirati v gmotnem blagostanju, ker bo učil umno ravnati pri živinoreji. Saj vsakdo dobro ve, koliko izgube ali škode učinjuje nevednost v tem oziru, kakor tudi nemarnost. Nevedni v tej važni panogi gospodarstva naj bi ne bili: noben hlapec, nobedena dekla, še manj pa slovenski gospodar ali gospodinja, domači sin ali hči!

Temu namenu, poučevati v gospodarskih in vsakdanjih potrebah življenja, služila bode tudi nadaljevana knjiga:

4.) „Naše škodljive rastline v podobi in besedi“, III. snopič.

Knjigi 5. in 6.: „Slovenske Večernice“ in „Koledar družbe sv. Mohorja“, z mnogimi krajšimi poučnimi sestavki, povestmi, življenjepisi itd. ste namenjeni duševnemu razvedrilu in vsakdanjim potrebam. Slovenci, sezite pridno po teh knjigah, zdaj je še čas za to!

„Krščansko devištvo“ se more tudi vezano naročiti, dodati je treba za knjigo v platno vezano z rudečo obrezo 40 kr., v usnje z zlato obrezo 60 kr.

Ker moramo sestavo in stavek „imenika“ kmalu pričeti: prosimo najuljudneje, da se nam vpisovalne pole pošljejo o pravem času; zamude družbi mnogo otežujejo delo.

V Celovcu, dne 17. svečana 1894.

Odbor.

Poučni in zabavni drobiž.

General — doktor. Gotovo je kaj redkega, da bi kak general bil doktor zdravilstva. V francoski vojski je tak general, to je nedavno s častno legijo odlikovani general Canouge. Ta je v mladostnih letih se hkrati bavil z zdravilsko in vojaško znanostjo. Isti dan je dobil poročniški čin in doktorski klobuk.

Ženska gimnazija v Berolinu je tako vrejena, da je pridna dekleta dovrše v treh letih, da napravijo zrelostni ispit in potem pojdejo na vseučilišče. Osnovati mislijo na ti gimnaziji več brezplačnih mest. Osnoval se je poseben odbor, ki nabira doneske. Oklic, ki ga je izdal ta odbor, podpisalo se je več učenih mož, mej drugim fizik Helnholz in Bunsen. Vidi se, da učenjaki drugače sodijo o ženskih študijah, nego nekateri pri nas.

Časnikarjeva devetdesetletnica. Dne 12. t. m. je proslavljal svojo devetdesetletnico odgovorni urednik Fremdenblattov bar. Blumencron. Rojen je dne 12. februvarija 1804. l. na Dunaju. Skoro trideset let je že odgovorni urednik pri omenjenem listu. On je gotovo jeden najstarejših časnikarjev na svetu. Dunajski mestni zbor mu je pri tej priložnosti podelil zlato Salvatorsko svetinjo.

Novice.

Deželni zbor Kranjski.

V dvanajsti seji dne 13. febr. poroča poslanec Lenarčič imenom odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora glede deželne kmetijske šole na Grmu. Po debati, katere so se udeležili posl. Hribar, baron Schwegel, dr. Vošnjak in poročevalec se je poročilo vzelo na znanje. — Poročilo upravnega odseka o napravi nove, 380 *m* dolge okrajne ceste pri Radovljici in dotični zakonski načrt se vsprejmeta. — Glede združitve vasi Gnadendorf in Hutterhäuser z mestom Kočevjem poroča imenom upravnega odseka posl. dr. Tavčar, ki predlaga, da se vsa stvar vrne deželnemu odboru, ki naj vso zadevo natanko preišče in razmotrava in o nji poroča. Predlog se vkljub ugovarjanju posl. dr. Schafferja sprejme. — Prošnja županstva v Boštanji, da naj se pri sestavi novega lovskega zakona ozira na kmetijski stan, se odstopi dež. odb. na uvaževanje. — Prošnja županstev Kropa, Kamnagorica in Ovsiše za ustanovitev zdravniškega mesta v Kropi se vkljub priporočilu posl. dr. viteza Bleiweisa odkloni in odstopi dež odboru v kompetentno poslovanje. Prošnji županstva v Hotiču, okraja litijskega, glede naprave nabrežnih zgradeb ob reki Savi se ugodi in sklene v to svrho pri vladi storiti potrebne korake. — Poročilo upravnega odseka o letnem poročilu dež odbora glede občil se vzame na znanje. Posl. Šuklje pri tej priliki graja deželni odbor, da za cesto čez Gorjance v Žumberk ničesar ne stori in to v kljub naročilu dež zbora. Dež. glavar Detela obljubi da se bo potrebno ukremilo. Poslanec Kersnik stavi resolucijo, da naj se občinski poti iz Kapljevasi preko Zaloga in Klanca v Cerklje in iz Komende preko Mlake in Križa do deželne ceste Kamnik-Kranj uvrstita mej okrajne ceste in se tako že enkrat reši prošnja komendskih občanov. Poročevalec Lenarčič stavi resolucijo, da naj se premeni policijski red, veljaven za državne ceste. Resoluciji se vsprejmeta. — Poslanec Žitnik poroča imenom finančnega odseka o načrtu zakona glede preskrbljevanja voda za občino Ambrus in za kraja Viseje in Ratje v občini Žužemperk. Stroški so proračunjeni na 110.000 gld. Proti načrtu je posl. dr. Schaffer imenom svojih somišljenikov. Dež. preds. baron Hein priporoča načrt, istotako posl. dr Papež, Povše, in dr. vitez Bleiweis, ki še priporoča, da naj se dotična voda dobro preišče. Načrt zakona se na to sprejme z glasovi narodnih poslancev proti glasovom nemške manjšine. Posl. Murnik poroča imenom finančnega odseka v prošnjah občin Škofja Loka, Žiri, Trata, Poljane, Kovor, Sv. Križ, Naklo, Tržič, Sv. Katarina, Sv. Ana in Kranj, za zgradbo železnice Kranj-Tržič-Ljubelj ter po daljšem utemeljevanji nasvetuje: 1.) Deželni zbor se op-tovano izreka za zgradbo glavne železnice II. vrste od postaje Kranj državnih železnic v Tržič, da se zveže s projektovano ljubeljsko železnico, in se zavezuje z ozirom na svoj v zadnjem zasedanju storjen sklep dati deželni prispevek 50.000 gld na ta način, da se bode prevzelo za to svoto glavinskih delnic ali pa le s tem pogojem, da se stroški za zgradbo in za prometna sredstva pokrijejo z deželnim prispevkom in s prispevki udeležencev, kakor tudi z državno garancijo obrestij za prioritete in prioritetne delnice in da se deželi dovoli primeren vpliv pri obravnavah o pogojih za konvencijo in pri sklepanji o prometni pogodbi. 2.) Dežel. odboru se naroča, obrniti se zopet do visokega c. kr. trgovinskega ministerstva z nujno prošnjo. da bi zgradbo te železnice z vsemi svojimi sredstvi pospeševalo. Ta predlog, katerega je podpiral še posl. bar. Schwegel, sprejel se je brez ugovora. Kot prispevek za napravo načrta za belokranjsko lokalno železnico dovoli se 4000 gld.

V trinajsti seji dne 15. februvarija poroča poslanec Murnik imenom finančnega odseka o prošnjah občin Škofja Loka, Žiri, Poljane, Trata, Javorje in Senožeče za zgradbo železnice Škofja Loka-Divača. Poročevalec razpravlja podrobno vso predzgodovino zgradbe zaprošene železnične proge in nasvetuje, da je te prošnje predložiti trgovinskemu ministerstvu. Posl. dr. Tavčar v daljšem govoru razmotrava veliki pomen krajše železniške proge z Trstom in se odločno poteguje za zgradbo železnice preko Škofje Loke v Divačo in se protivi, morebitni zvezi z Trstom skozi Bohinj. Posl. baron Sehwegel, Luckmann, dr. Schaffer so za to, da se gradi železnica skozi Bohinj. Posl. Klun toplo priporoča zgradbo preko Škofje Loke in Divače. Ko je govoril še poslanec dr. Tavčar in zavračal protigovornike in je še poročevalec razjasnil stvar, sklenilo se je z glasovi narodnih poslancev prošnje predložiti trgovinskemu ministerstvu in iste toplo priporočati. Posl. vit. Langer poroča imenom upravnega odseka o napravi nove deželne ceste od Gomile do Štamberga na zagrebški državni cesti v trebanjskem cestnem okraji in o uvrstitvi od Gomile do deželne ceste Radna-Mokronog-Velika Loka držečega 380 *m* dolgega kosa okrajne, v zakonu o uvrstitvi cest iz l. 1866. navedene ceste mej deželne ceste ter priporoča, da se predlagani zakonski načrt sprejme. Nasvet obvelja. Isti poslanec poroča o načrtu za preložitev deželne ceste iz Radne čez Mokronog do Velike Loke mej *km* 24·140 in *km* 25·760 in priporoča naj se dotični zakonski inačrt sprejme. Obvelja V cestnem okraji krškem se nahajajoča občinska cesta, ki se pri belem Bregu od krško-kostanjeviške deželne ceste odcepi ter drži čez Drnovo, Zasap in Češence do Cerklian in od tu naprej do ondotnega broda čez Krko, uvrsti se mej okrajne ceste. Posl. Hribar utemeljuje svoj in tovarišev samostalni predlog glaseč se: Deželnemu odboru se naroča, obrniti se do c. kr. trgovinskega ministerstva z obrazloženo zahtevo, da se pri c. kr. poštnem in brzojavnem nadravnateljstvu v Trstu zagotovi slovenskemu jeziku ona veljava, katera mu gre z ozirom na ogromno večino prebivalstva vojvodine Kranjske; zlasti, da se napisi nad uradi c. kr. poštnega in brzojavnega nadravnateljsiva napravijo tudi v slovenskem jeziku. Predlog se po kratkem in temeljitem utemeljevanji predlagateljevem izroči upravnemu odseku. Isti poslanec utemeljuje svoj in tovarišev samostalni predlog, ki se glasi: Deželnemu odboru se naroča: 1.) da pri c. kr. dežel. šolskem svetu neutegoma in z vso energijo stori potrebne korake, da se bode s šolskim letom 1895/96 na c. kr. državnih gimnazijah v Ljubljani in v Novem mestu začelo v petem razredu poučevati verouk, latinščino, matematiko in naravoslovje v slovenskem jeziku; 2.) da za izdavanje šolskih knjig dovoljeni in doslej neporabljeni kredit porabi za pisateljske nagrade in založbo slovenskih učnih knjig za peti in šesti gimnazijski razred. Predlagatelj predlog temeljito razmotri, na kar se odkaže upravnemu odseku v poročanje. — Sprejme se dotični načrt zakona glede naprave mitnice na Savskem mostu pri Radečah Prošnja tovarnarja Val. Krisperja v Radečah glede pavšaliranja mostarine pri novem mostu čez Savo se odstopi dež. odboru z naročilom, da o njej dobi primernih podatkov. Posl. Višnikar poroča imenom finančnega in upravnega odseka o samostalnem predlogu posl. Povšeta glede gorenjskih pašnikov. Sedanje določbe gozdnega zakona glede paše so preostre, ozirati se je torej na dejanske razmere — Sprejme se predlog, po katerem se deželnemu odboru naroča, da pri vladi dela na to, da se bo ta zanaprej ozirala pri izvrševanji gozdnega zakona tudi na pašne pravice, ki naj bi se izvrševale, po primernem gospodarskem načrtu tako, da bi se paše ne utesnjevale. Poslanec Lenarčič poroča o samostalnem predlogu Kersnikovem in tovarišev glede oddaje živinske soli po znižani ceni. Sprejme se nastopna resolucija: Dež. odboru se naroča, da pri obravnavi z vis. c. kr. vlado zastopa sledeče stališče: Ministerska naredba z dne 20. dec. 1893 št. 167 prenarediti je tako, da se bode kontingent živinske soli za posamezne občine določil na podlagi zadnje ljudske štetve, ne da bi trebalo vsakoletnega popisa po županstvu, kateremu

se da pooblastilo, da v okviru tega kontingenta naročuje živinsko sol Ko je potem na primeren način dalo na znanje občanom, kolika množina pripade na vsako žival raznih kategorij. ter je pozvalo, naj se oni, kateri žele take soli, do določenega časa zglasè pri županstvu — sme županstvo posestnikom izročiti tudi v večji množini, — kakor zakon določa, namreč 2 kg. na glavo. Finančna straža naj pazi le na to, da se ne vrši kaka zloraba s to soljo v druge namene. Dežel. odboru pa se naroča, da pri obravnavi z vis vlado dela na to, da se cena take soli zniža od 5 gld. na 2 gld, ker bi se potem trikrat toliko porabilo živinske soli". Deželni predsednik baron Hein je obljubil, da bi delal za olajšanje pri oddaji živinske soli po znižani ceni. Okrajno cesto mej Rako in Veliko vasjo v delni progi pri Selih sklene se preložiti in sprejme dotični načrt zakona. Posl. dr. Tavčar poroča imenom upravnega odseka o popravi in delni preložitvi občinske ceste pri Bregovici poleg Nemške Loke v črnomaljskem in kočevskem okraji in o uvrstitvi te ceste mej okrajne ceste. Dotični načrt zakona sprejme se vkljub ugovarjanju posl. Dragoša, sklene se s 1 aprilom 1894 opustiti mitnico v Podklanci na Ribniško-Bloški deželni cesti v cestnem okraji ribniškem. Štirinajsta seja je bila v potek dne 16. februvarija. Zasedanje se je zaključilo v soboto dne 17. februvarija.

— **Osobna vest.** Deželnim knjigovodjo je imenoval deželni zbor kranjski v svoji tajni seji dne 17. t. m. gosp. Fr. Prelesnika, dosedanjega oficijala pri deželnem knjigovodstvu.

— **Krški škof.** Javlja se vest, da je škofom na otoku Krku imenovan župnik stolne cerkve v Trstu, monsignor preč. g. Andr. Šterk. Če se vest potrdi, smejo si Krčani čestitati, da dobijo za svojega vrhovnega dušnega pastirja toli vnetega rodoljuba in uzornega duhovnika.

— **Duhovniške premembe v ljubljanski škofiji.** Č. g. Ignacij Fertin, kurat v c. kr. ženski kaznilnici v Begunjah, gre za farnega upravitelja v Fužine (Weissenfels) Na njegovo mesto pride č. g Simon Šmitek, kapelan v Mošnjah. Č. g. Josip Knific, kapelan in beneficijat v Gorjah, gre za duhovnega pomočnika na Ig.

— **»Narodni dom.«** V namen, da se oddado zidarska dela za zgradbo „Narodnega doma" v Ljubljani, sklical je upravni odbor na minoli pondeljek izvanredni občni zbor tega društva. Predsednik je poročal o došlih ponudbah, na kar se je po kratki debati oddadò delo najcenejšemu ponudniku, namreč tvrdki Knez & Supančič, ki sta zidarska dela prevzela za 67.958 gld. in se obvezala, da bode za vso stavbo rabila le vrhniško opeko. Ostala dela pri zgradbi oddajal bo upravni odbor sam. Dela oddala se bodo potom razpisa in se bode pri enakih pogojih oziralo v prvi vrsti na narodne obrtnike. Tako je torej večletni trud narodne požrtovalnosti postal meso in v beli Ljubljani prične se z zgradbo toli potrebnega „Narodnega Doma".

— **Deželnozborski mandat** je odložil prof. Fr. Šuklje. Pravi vzrok temu koraku gosp. profesorja ni znan.

— **Kap zadela** je 50letnega vrtnarja Cescuttija v nedeljo 18 t. m popoldne, ko je sedel s svojimi tovariši v neki gostilni na Starem trgu in igral karte ter bil takoj mrtev.

— **Nesreča** Dne 12. t. m ponesrečila je na blejskem jezeru 12letna M. Piber. Šla je po zamrznenem jezeru iz šole domov. Na nekem kraju, se je pa nesrečni šolarici slab led pod nogami udrl in utonila je pod ledom. Dobili so jo iz pod leda še le čez 4 ure.

— **Umrl** je v soboto dne 17. t. m v deželni bolnici v Ljubljani g. Andr. Jekovec, učitelj v Kamnigorici, v 54. letu svoje starosti. N. v m. p

— **Po dolenjski železnici** se je meseca januvarija vozilo 14.766 osob, blaga pa se je prepeljalo 12 291 ton. Dohodkov je bilo pri prevažanji osob in njih prtljage 5413 gld. pri prevažanji blaga pa 28.046 gld.

— **Javna skladišča v Trstu,** katere sta upravljali dosedaj mestna občina in trgovska zbornica tržaška, namerja vlada sama prevzeti v svojo upravo Sedanja uprava napravila je že dosedaj 437.000 gld primankljaja. Pametno je pač, da stori vlada ta korak.

Omladina.

V sredo dopoldne se je razglasila razsodba proti članom „Omladine" v Pragi. Pred sodnijskim poslopjem so vse ulice zaseli policijsti nad 100 po številu z nasajenimi bajoneti. Pred poslopjem je 40 policijstov uredilo širok kare. Razen uradnikov, časnikarjev in odvetnikov so dovolili vstop le 40 osebam, ki so imele vstopnice. Tudi po sodnijskem poslopji so bili razpostavljeni policisti. Celo v sodnji dvorani sami je bilo postavljenih 8 policijstov.

Malo pred deveto uro prišli so zatoženci, kateri niso v zaporu. Kmalu potem pa pridejo sodniki in predsednik je prečital razsodbo.

Zaradi veleizdaje je bilo od 77 zatožencev zatoženih 14. Ti so pa bili zatoženi hkratu razžaljenja cesarja, rušenja javnega miru, razžaljenja cesarske rodbine in udeležitve pri tajnem društvu. Od teh jih je 8 bilo obsojenih zaradi veleizdaje in sicer: J. Ziegloser, 18letni mizar, v osemletno težko ječo, poostreno s temnim zaporom in trdnim ležiščem, dne 17. avgusta vsakega leta. 20letni tiskarski pomočnik v petletno, 20letni odvetniški pisar Čižek v 6letno, 22letni krojaški pomočnik Sticha v petletno, 18letni mesarski pomočnik Synaček v šestletno, 16-letni zlatarski pomočnik Pospišil v triletno, 17letni komptuarist Hradeš v dveletno, 17letni tiskarski pomočnik Kuner v triinpolletno težko ječo, s posti in posamnim zaporom.

Šest zatožencev, oproščenih veleizdaje, obsodili so pa zaradi druzih hudodelstev, in sicer 19letnega časnikarja Holzbacha, 19letnega tiskarskega pomočnika Dudo in 20letnega knjigoveškega pomočnika Dulko v 13mesečno, 19letnega delavca F. Schulza v dve in polletno, 18letnega rokodelskega učenca Henrika Hellerja v štirinajstmesečno, 20letnega Veselega, kateri je nedavno bil obsojen v 13mesečno ječo, še se daljšo 7 mesečno ječo.

Od druzih 18 zatožencev so bili razen štirih vsi obsojeni zaradi rušenja javnega reda ali tajnega združevanja. Največje kazni so se prisodile Karlu Sokolu sinu državnega poslanca, 2 $^1/_2$ leta, dr. Rašinu in Skabi po dve leti, Antonu Hajnu, kateri je nedavno bil obsojen v osemmesečno ječo, še osemnajst mesecev težke ječe.

Zatoženec Maier, kateri je v nekem zaupnem shodu predlagal, da bi podoba sv. Janeza s Karlovega mostu vrgli v Moldovo, obsodili so v dveletno, v dunajsko anarhističvo pravdo zamotanega Modračka v osemmesečno težko ječo. Hajn zgubi 200 gld. kavcije za „Neodvislost". Drugi obsojenci zaradi rušenja javnega miru so bili obsojeni v 13 do 18mesečno ječo. Od 15 zaradi tajnega združevanja toženih so bili 4 oproščeni, drugi so pa obsojeni v zapor od jednega do 6 tednov.

Vsi vkupe so bili obsojeni v 96 let, 2 meseca in

28 dnij ječe oziroma zapora in 370 gld. globe. V utemeljevanji pravi, da so se za podlago razsodbi vzeli dogodki dne 17. septembra v Pragi. Sodišče je priznalo, da je obstala tajna organizacija v kaznjive namene. Sodišče se je prepričalo, da je bila neka tajna organizacija, katero je mej narodom pri vojacih z govori in pismeno agitovala. Mrvine izpovedbe se niso zmatrale kot izpovedi priče, temveč kot izpovedi obdolženca. Nanje se je samo oziralo, če so jih potrdile še druge priče. Oziralo se ni sodišče na preklice izjav zatožencev, temveč le na njih prvotne izjave.

Zatožence dr. Rašina, Sokola, Hajna in Skabo zmatralo je sodišče za duševne prouzročitelje vsemu gibanju. Sokol je bil obsojen tudi zaradi govora na nekem shodu. Kakor se vidi, so kazni jako ostre, ali misli se, da so nekoliko zakrivili to zatoženci sami, ker so se pred sodiščem jako surovo obnašali. Sicer je pa vse gibanje imelo tudi nekaj anarhističnega na sebi, proti anarhistom pa sedaj povsod sodišča z vso strogostjo postopajo.

Anarhistična pravda na Dunaji.

V ponedeljek se je na Dunaji začela velika anarhitična pravda. Zatoženih je 14 oseb, vsi rokodelski pomočniki. Mej njimi je 6 mizarjev in ima najstarši 51 in najmlajši 20 let. 10 jih je oženjenih in imajo nekateri velike družine. Pri trinajstih glasi se zatožba na hudodelstvo veleizdaje, pri 12 na hudodelstvo proti zakonu o razstrelilih in na zapeljevanje vojakov po pobegu, nezvestobi in pa na hujskovanje za državljansko vojsko. 3 so pa zatoženi zaradi hudodelstva rušenja javnega reda in miru. Povabljenih je pa v vsem 21 prič.

V zatožbi se obširno osvetljuje anarhistično gibanje, ki se je začelo že v začetku minolega desetletja in trajala do danes. Osem let, od 1886 do lani ni bilo dosti čuti o tem gibanji, ker so bili kolovodje nekateri zaprti, drugi bili pobegnili v inozemstvo ali so bili iztirani. Vnanji se je začelo po malem kazati anarhistično gibanje, že pomladi 1892. ko so se tako imenovani nezavisni socijalisti odločili od socijalistiške stranke, katera je zadnja leta močno narasla. Ločitev se je izvršila z manifestom, ki se je tiskal v inozemstvu in je bil zapljenjen. Kmalu potem se je osnovalo strankino glasilo „Zukunft“, od marca 1893. pa izhaja še drugo v češčini z naslovom: „Volne Listy“. Nezavisni socijalisti imajo nad 10 društev na Dunaji. Da so res nezavisni socijalisti anarhisti, to dokazuje, da so prosili, da bi njih list smel imeti pod naslov: „Glasilo teoretičnih anarhistov“. Osnovali so majhne brezimne klube, ki so bili zvezani po zastopnikih. Napravljali so tajne tiskarne in razstrelila v anarhistične namene.

O veliki noči lanskega leta so imeli pri nekem izletu v Liesing poskušnjo z razstrelili na polji. Člani so imeli posebna imena, kar je oteževalo poizvedovanja policije. Najnevarnejši je bil policiji mizarski pomočnik, imenovan „Bolnik“. To ime je bil dobil, ker je bil ječen in je bil sklenil svoje že tako izgubljeno življenje žrtovati anarhističnim namenom. Poizvedovanja pripeljala so do tega, da so v septembru lanskega leta zaprli Franca Haspela in Štefana Hahnela. V njiju skupnem stanovanju našli so majhen tiskarski stroj, majhno zalogo razstrelil, nekaj bomb in njih delov. Po tem so se po vrsti zaprli še drugi zatoženci. Hahnel priznava, da je bil sklenil s Haspelom razširjati po tiskovinah prevratne ideje On je tiskal tiskovine, druge osebe, katerih pa on ne pove, so pa te tiskovine raztresale po ulicah in hišah, da so jih potem pobirali in čitali ljudje. Jedna teh tiskovin obrača se na nemaniče, druga na delavce v vojaški suknji. V jedni tiskovini z naslovom „Oklic na avstrijske ljudske mase“, pa se naravnost ljudje pozivljejo, da začno z anarhističnimi napadi. Zatožba trdi, da Haspela in Hahnela moremo primerjati onim anarhistom, katerih dela že sedaj vso Evropo napolnjujejo z gnusom in strahom.

Haspel trdi, da on ni imel razstrelil in je te stvari mu najbrž podtaknila policija, ko ga je zaprla. Hahnel pa pravi, da sta le poskušala, ako znata napraviti razstrelila, ali na take atentate na določene osebe niso mislili. Razstrelilo bi bili rabili k večjemu proti vojakom in policiji, ko bi bilo prišlo do kake vstaje. Zatožba trdi, da je organizacija majhnih klubov še vedno na Dunaji. Pravega vodstva nima, ali sklepa se pri shodih zaupnikov ob raznih priložnostih. Po tem zatožba razpravlja podrobnosti in krivdo posamičnih zatožencev.

— **Obsojeni izgredniki.** Zaradi nemirov v Massi na Laškem obsodilo je vojno sodišče vodjo nemirov Karola Gattinija v petindvajsetletno ječo, Petra Gattinija v dvanajstletno ječo Več druzih zatožencev obsodili so pa v trimesečno do štiriletno ječo.

— **Umrl** je ravnatelj bosenskega pravosodja Ed. Eichler, še le v 30letu. Pokojnik je bil znan kot jako zveden uradnik in je mnogo storil za vrejenje pravosodja v Bosni. Izdal je neko večjo knjigo o pravnih razmerah v Bosni in Hercegovini, v kateri posebno temeljito obdelava mohamedansko pravo.

— **Štirinajstletni očetov morilec.** V Levalloisu poleg Pariza ustrelil je štirinajstletni deček očeta svojega kupca Buanchona z revolverjem. Potem je pa sam sebe ustrelil v sence a se ni nevarno poškodoval.

— **Svojo taščo je umoril** dne 14. t. m. neki Argalač v Vinkovcah na Hrvaškem. Ta mož se je lani v oktobru oženil. Priženil je 2000 gld. in imel majhno prodajalnico. Ker pa je bil hud igralec je pa v kratkih dneh doto svoje žene in vse svoje imetje zaigral. Napovedati je moral konkurz. Žena ga je zapustila in se povrnila k starišem. To ga je tako jezilo, da je sklenil, tasta in taščo umoriti. Dne 13. se je splazil v hišo svojega tasta in se skril v kleti, kjer je ostal po noči. Zjutraj, ko je tašča prišla odpirat vrata, jo je napal. Hudo jo udaril po glavi in z nožem sunil v vrat. Potem jo hotel vdreti v sobo, da umori še tasta. Ta se je pa zaklenil v sobo in jel klicati ljudi na pomoč. Došli ljudje so le s težavo zmogli razjarjenega morilca in ga odpeljali v zapor.

— **Iz ljubosumnosti** je blizu Korneuburga neka ženska polila z vrelim kropom moža in svojega otroka, ko sta spala. Oba sta nevarno opečena. Ženske pa od tistega časa ni več videti, jo je pobegnila.

— **Na smrt obsojen.** V Levovu obsodili so na smrt 21letnega mizarskega pomočnika Baratynowicza, ki je lani v decembru zavratno umoril svojo mater, s katero se je bil nekaj sprl

— **Ropni umor.** Blizu Karlovih varov na Češkem našli so umorjenega Karola Ehrna iz Otavice. Izterjal je bil pri nekem dolžniku 1600 gld. in s tem šel domu. Umorjenec je ustreljen v glavo in močno obžgan, ker je morilec obleko njegovo polil s petrolejem in jo zažgal, najbrž zaradi tega, da bi umorjenca ne bilo moč spoznati.

— **Rumena mrzlica** hudo gospodari v Riu de Janeiro v Braziliji. Slednji dan umrje po kacih 60 ljudij za to strašno boleznijo. Poveljnik avstrijske c. in kr. vojne ladije „Zriny" fregatni kapitan Janez Halleček je tudi umrl za rumeno mrzlico, več pomorščakov na tej ladiji je pa zbolelo. Ladija je dne 1. septembra odšla iz Pulja na potovanje. Dolgo se je ladija mudila pred Rio de Janeiro, da je varovala avstrijske koristi. Sedaj odpluje ladija proti jugu, da pride v drugačno podnebje Pokojni kapitan je imel 48 let, bil je pripadal k najboljšim častnikom avstrijske mornarice. Zapustil je vdovo in tri otroke. Nekaj časa je bil načelnik 7 mornaričnemu odseku v Pulju.

— **Blazna blagajničarica.** Lastnik neke večje prodajalnice v Berolinu je te dni prišel v prodajalnico in videl, da njegova blagajničarica striže bankovce. Zakričal je nad njo, kaj da dela, ona mu je pa odgovorila mirno, da striže kot milijonarka kupone vrednostnih papirjev in da bode njega (gospodarja) nastavila za domačega slugo. Mož ji je hotel s silo zabraniti, da ne bi dalje delala škode, ali ona je skočila vanj s škarjami in moral je bežati, da ga ni poškodovala. Še le več na klic prošlih ljudij je premagalo ustavljajočo se deklico in jo odpeljalo v blaznico, kjer je zdravnik konštatoval, da je zblaznela.

— **Razpok na ladiji.** Na veliki nemški novi oklopnici „Brandenburg" je blizu Kiela, ko so vozili za poskušnjo, počila neka parna cev. 46 oseb je mrtvih in 9 ranjenih.

— **Več sto** ljudij v nevarnosti. Na finskem obrežji se je nakrat od obrežja odločilo kacih 100 štirjaških kilometrov velika ledena skril. Na njej je bilo na 500 ljudij. Ti ljudje so sedaj v veliki nevarnosti in tudi hrane ne morejo dobiti, ker je led v več krajih prelomljen, da se ne more do njih, ledeni kosovi, pa onemogočujejo vožnjo s čolni. Drugi ljudje se na vso moč trudijo, da jih preskrbe z živežem in potem tudi rešijo. Po zadnjih poročilih so jih že rešili.

— **Žrtva igre.** Zbla nil je grof Gianni iz Brescie. ker je v Monte Carlu zaigral 300.000 lir, neki rimski časnikar se je ustrelil, ko je zaigral, vse kar je imel.

— **Samomor.** V Gorici se je zadnje dni umoril vojaški nadzdravnik Gaina. Po narodnosti je bil Rumunec. Poslednji čas je bil v Petrinji na Hrvaškem pri polku št. 10 Tamkaj se je bil seznanil s hčerjo nekega trgovca in bi se rad poročil ž njo. Toda tej poroki stavile so se nepremagljive ovire Dobiti ni mogel svedočbe, da še ni oženjen. Prosil je, da se ženitev še odloži, ali stariši nevestini so se odločno izrekli proti vsaki odložitvi. Odpeljal se je torej iz Petrinje, rekši, da gre iskat potrebne papirje, in se ni več povrnil. Prišla je pa v Petrinje neka ženska, ki se je spričala, da je žena dotičnega nadzdravnika in ima že več otrok Poslednja leta je živela ločena. Kmalu na to pa pride iz Gorice poročilo, da se je on umoril. Tak je žalosten konec te tragedije.

— **Levi so razmesarili** krotilca zverin Karola Thilmanna v San-Franciscu Dajal je ravno predstave, kar so električne luči pogasnile V temi so levi planili na krotilca in ga grozno grizli. Ko je luč zopet jela goreti, je lastnik menežarije Bounet z železnim drogom skočil v kletko in začel pretepati zverine, da so pustile nesrečneža. Upanja je pa jako malo, da bi ozdravil. V vsem ima 34 ran.

— **Nove francoske puške.** Sedanje 8milimeterske repetirke mislijo v Franciji zameniti z novimi 6milimeterskimi. Nove puške jako dobro zadevajo in streljivo bode mnogo ložje, tako da bode vsak vojak lahko imel seboj 300 patron.

— **Makartova slika v Dunavi.** Grof Ferdinand Zichy imel je sliko svojega pokojnega tasta, katero je slikal slavni Makart. To sliko je poslal grof k nekemu slikarju, da naredi nekaj kopij za razne sorodnike. Ko je neki sluga ravno s sliko se peljal čez Dunavo, veter z vso močjo popiha in sliko odnese z mosta v reko. Vse prizadevanje, da bi jo dobili iz vode, je bilo zastonj. Brzojavili so v razne nižje dunavske kraje, da naj gledajo za to sliko, ko bi jo voda prinesla. Slika je veljala 10.000 gld.

— **Obsojen anarhist.** Na Dunaji obsodili so te dni anarhista zdravniškega doktorja Ladislava Gomplowitza, sina znanega graškega profesorja državnega prava v poldrugoletno ječo. Dne 22. je imel na shodu brezposelnih delavcev jako hujskajoč govor in ko ga je hotela prijeti policija, se je na vso moč ustavljal. Tudi v Avstriji imamo že torej anarhiste iz boljših krogov.

— **Rudeči civilni zakon.** Na Dunaji se te dni civilno poročita urednik „Arbeiterzeitunge" in znani socijalni agitator Julij Popp in pa gospodična Dvořak, ki je znana tudi kot govornica po delavskih shodih poslednja desetletja.

— **Dvaindvajsetletna krščenka.** V predmestni cerkvi svete Magdalene v Mariboru krstili so te dni 22letno dekle, rejenko tamošnjega uradnika južne železnice Wojte. Leta 1871. je Wojta bil nastavljen na kolodvoru v Ogerski Subotići. S svojo ženo on nima otrok. Nekega dne tega leta prinese neko kmetsko dekle njimu povitega otroka in zbeži. Wojta in njegova soproga sta otroka vzgojila. Sedaj sta spolnila tisto leto, da po zakonu lahko pohčerita otroka in hočeta to storiti. Dala sta hčerko sedaj krstiti. Dobila je ime Hermina. Nad 300 ljudij se je udeležilo te redke slavnosti.

Listnica vredništva.

Gosp. I. Č. v Št. Vidu pri Zatičini. Za leto 1893. vse v redu.

Marijaceljske kapljice za želodec.

izgotovljene v lekarni k „angelu varhu"

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (11)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr. dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. febr. 1893. Pšenica gld. 8 40 kr. rž gld. 6·40 kr., ječmen gld. 6·40 kr., oves gld. 7 30 kr., ajda gld. 8·40 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 6·60 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 18.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 17. februvarija t. l.: 56, 48, 79, 72, 30.
V Trstu dne 17. februvarija t. l.: 50, 29, 5, 45, 25.
V Pragi dne 21. februvarija t. l.: 79, 7, 26, 68, 56.

Neogibno potrebno je za vsako družino

Kathreinerova

Kneipp-ova sladna kava

z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (7)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.

Ponaredeb se naj varuje.

Dobi se povsod. ½ **kile 25 kr.**

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci"
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano

Blago za obleke. (3)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance**, **požarne brambe**, **telovadce**, **livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize**, **prevlake za vozove**, **loden** tudi neprem čljiv za **lovske suknje**, **perilno blago**, **potni pledi** od 4 do 14 gld itd

Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojač**, priporoča

Janez Stikarofski,
Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vredn sti ½ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!

Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Wilhelmov (11)

antiartristični in antireumatični

Kričistilni čaj

od

Franc Wilhelm-a

lekarja

v Neunkirchenu na Spodnje Avstrijskem

dobiva se v vseh lekarnah,

v Ljubljani: pri U. pl. Trnkoczy in Wilh. Mayr,

v zabojih po **1 gld.** av. velj.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.